

FINTECH – FRAMTÍÐ FJÁRMÁLAGERNINGA

FinTech er hugtak sem hvorki er almenningi tamt né mikið í umræðunni dags daglega. Þó er um ört vaxandi markað að ræða auk þess sem mikill fjöldi Íslendinga nýtir sér þjónustu FinTech fyrirtækja á degi hverjum, án þess jafnvel að gera sér grein fyrir því.

Fjárfestingar í FinTech fyrirtækjum á heimsvísu námu um þremur milljörðum Bandaríkjadala árið 2013 og því er spáð að á næsta ári muni þær nema átta milljörðum dala, eða u.þ.b. 900 milljörðum ISK miðað við gengi 14. mars 2017.¹ Til samanburðar má nefna að heildarútgjöld íslenska ríkisins árið 2015 voru 666,5 milljarðar ISK.² Samkvæmt sumum heimildum er talið að fjárfestingar í FinTech fyrirtækjum hafi verið mun meiri og er jafnvel talið að árið 2015 hafi fjárfestingar í slíkum fyrirtækjum numið 20 milljörðum dala. Í öllu falli er ljóst að markaðurinn á þessu sviði er risavaxinn.

Hvað er þá þetta FinTech?

FinTech stendur fyrir Financial Technology, sem á íslensku gæti útlagst sem „fjármálatækni“. Það er nokkuð erfitt að skilgreina hugtakið en í víðasta skilningi gæti fjármálatækni náð yfir allar nýjungar og uppfinningar á fjármálamarkaði. Hér er rétt að líta á FinTech sem hvers kyns tæknilega nýsköpun eða frumkvæði sem leitt gæti til nýrra ferla, smáforrita eða viðskiptaaðferða sem hafa áhrif á fjármálastofnanir og -markaði. Með tilkomu internetsins og aukinnar notkunar snjalltækja hafa umsvif „hefðbundinnar“ bankastarfsemi eins og við þekkjum hana, þar sem fólk gerir

sér ferð í bankaútibú, farið minnkandi en bankaviðskipti eru þess í stað stunduð þar sem fólk er statt hverju sinni.

Meðal íslenskra FinTech afurða má nefna netbanka og þjónustu á borð við Meniga, Aur, Kass og Netgíró. Fyrirséð er að FinTech eða fjármálatækni verði sýnilegri og útbreiddari t.a.m. í váttryggingastarfsemi, inn- og útlánastarfsemi, hóp fjármögnun og fjárfestingarráðgjöf. Gera má ráð fyrir að ráðgjöf og þarfagreining af ýmsum toga verði tæknilegri og sjálfvirkari þegar fram líða stundir, en nú þegar er t.d. hægt að framkvæma rafrænt greiðslumat og sækja um íbúðalán á netinu. Þróun FinTech fyrirtækja erlendis er mislangt á veg komin. Sem dæmi má nefna að nýlega tók til starfa í Hollandi banki sem rekur engin útibú heldur fer þjónusta við viðskiptavinum að öllu leyti fram í gegnum smáforrit.

M-Pesa, sem Vodafone setti á fót, er afar vinsælt í Kenía og Tanzaníu en hefur jafnframt breiðst út til Afganistan, Suður-Afríku, Indlands og nú síðast til Austur-Evrópu. Þessi þjónusta gerir notendum m.a. kleift að leggja inn og taka út peninga, millifæra á aðra notendur og greiða reikninga í gegnum farsíma.

Þá hefur Facebook opnað fyrir möguleikann á að senda peninga í gegnum skilaboðakerfi vefsins. Þjónustan er ókeypis en fram til þessa hefur hún aðeins verið í boði fyrir handhafa bandarískra debetkorta en tengja þarf debetkort við skilaboðakerfi Facebook.

Hildigunnur Hafsteinsdóttir,
lögfræðingur
á eftirlitssviði

Venmo, sem er í eigu PayPal, nýtur líka vaxandi vinsælda. Með því að skrá greiðslukort eða bankareikning í Venmo geta einstaklingar tekið við greiðslum, millifært og greitt öðrum, ásamt því að greiða fyrir þjónustu annarra smáforrita. Forritið sjálf er ókeypis en færslugjöld eru innheimt af greiðslum.

Ennfremur má nefna hóp fjármögnun, eða „crowdfunding“ en stærst slíkra fyrirtækja eru Gofundme, Kickstarter og Indiegogo. Vinsælt er að nota slíkar síður til að afla fjár, bæði í viðskipta- og góðgerðarskyni.

Hverjar eru hætturnar?

Tækni á það til að þróast hratt og fara jafnvel fram úr sér á meðan lögfræði er í eðli sínu íhaldssöm fræðigrein. Þannig er freistandi að byrja að nýta sér nýja og aðgengilega tækni áður en regluverkið hefur jafnvel séð þróunina fyrir eða brugðist við henni á nokkurn hátt. Tæknilausnir og rafrænar gagnageymslur eru síðan freistandi skotmark fyrir tölvuprjóta og hættan á netárásam eykst í samræmi við verðmæti þeirra upplýsinga sem hægt er að ráðast á.

Þegar um er að ræða persónulegar upplýsingar, s.s. sjúkra- og lögregluskýrslur, skattframtöl og reikningsyfirlit sem geymd eru á rafrænu formi, skiptir miklu að gögnin séu varðveitt þannig að óviðkomandi aðilar komist ekki yfir þau. Ef fyrirtæki eða stofnun heldur utan um þessi gögn ber þeim aðila vitaskuld skylda til að verja þau fyrir óleyfilegum aðgangi. Í mörgum tilvikum geyma einstaklingar

¹ <https://www.statista.com/statistics/412056/global-investment-in-fintech-companies/>
² <http://www.fjs.is/media/rikisreikningur/Rikisreikningur-arid-2015-Heildaryfirlit.pdf>

hins vegar sjálfir viðkvæm gögn um sig og bera þá sjálfir ábyrgð á að geyma þau með tilhlýðilegum hætti. Allar líkur eru á að rafræn gagnasöfn verði nýtt í auknum mæli frá því sem nú er og að jafnvel verði hægt að nálgast allar rafrænar upplýsingar um einstakling í sömu gáttinni. Ef einstaklingar hafa sjálfir aðgang að slíkum gáttum, og eiga jafnvel að varðveita gögnin á eigin tölvubúnaði, skiptir miklu að kynna sér öryggisþætti við slíka gagnageymslu og að vernda tölvubúnað gegn árásum. Sé ætlunin að framkvæma greiðslur í gegnum Facebook eða með öðrum slíkum miðlum eða smáforritum er mikilvægt að kynna sér, og nýta, tiltæka öryggisþætti, eins og t.d. að vernda aðganginn með PIN-númeri.

Mikilvægt er að kynna sér skilmála rafrænna þjónustuveitenda til hlítar, jafnt þeirra sem veita FinTech þjónustu og annarra, til að sjá hvaða gögn eru unnin úr persónuupplýsingum, hvernig þau eru nýtt og hvernig staðið er að vistun þeirra.

Hvar liggur ábyrgðin?

Þegar aðili á fjármálamarkaði, svo sem banki, váttryggingafélag, váttryggingamiðlari eða verðbréfasjóður, útvistar til þriðja aðila verkefni sem almennt fellur undir verksvið hans breytir það því ekki að endanleg ábyrgð á framkvæmd hinna úthýstu verkefna

er eftir sem áður í höndum þess sem úthýsir en ekki þjónustuaðilans. Þetta þýðir að ef t.a.m. banki ákveður að semja við tæknifyrirtæki um gerð smáforrits sem viðskiptavinir nýta til að sækja um lán hjá bankanum, þá er bankinn ábyrgur gagnvart sínum viðskiptavinum, og það er nægjanlegt að beina kvörtunum vegna smáforritsins til bankans en ekki þess sem útbjó eða þjónustar það. Í slíku tilviki ber bankanum þannig að hafa yfirsýn og eftirlit með þeim sem hann útvistar verkefninu til.

Í öðrum tilvikum semja neytendur beint við viðkomandi tæknifyrirtæki og er þá rétt að kynna sér sérstaklega hvaða reglur gilda í hverju tilviki og kynna sér eftir föngum reynslu annarra notenda. Það getur svo flækt málin nokkuð að internetið, og þar með FinTech, er í raun án hefðbundinna landamæra og því getur verið erfitt að átta sig á hvar fyrirtæki eru staðsett. Rétt er að árétta að í einhverjum tilvikum eru FinTech fyrirtæki í raun fjármálafyrirtæki og þurfa þá að sækja um starfsleyfi til viðkomandi eftirlitsaðila og sæta eftirliti sem slík.

Framtíðin er hér

Hvort sem fólki líkar betur eða verr er FinTech komið til að vera. Þeim fækkar stöðugt sem gera sér mánaðarlega ferð í bankann sinn og yngri kynslóðir þekkja alls ekki þá stemningu sem fylgdi því að biða í röð, jafnvel tímunum

saman, í banka fyrsta virka dag hvers mánaðar. Á undanförunum áratug eða svo hefur útibúum banka hér á landi fækkað jafnt og þétt meðan heimsóknir í netbanka hafa margfaldast. Aukin áhersla er þannig á sjálfvirkni og hraða og líklegt er að FinTech þróun muni leiða til ákveðinnar úreldingar hefðbundinna viðskiptabanka. Þetta er í samræmi við þróun erlendis og ef neytendur stíga varlega til jarðar og gæta eins og kostur er að rafrænu öryggi er ekki ástæða til annars en að fagna þessari þróun.

Eftirlitsstofnanir hafa verið að móta sér stefnu í þessum málum og fyrirséð er að mikið samstarf muni eiga sér stað á Evrópuvettvangi þegar kemur að eftirliti með þessum markaði. Fjármálaeftirlitið hefur, eins og flestar systurstofnanir þess, unnið að því að undanförunu að kynna sér þá þróun sem á sér stað á vettvangi FinTech.

Starfsemi FinTech fyrirtækja getur snert valdsvið og verkefni margra opinberra stofnana. Hér á landi þurfa t.d. Fjármálaeftirlitið, Neytendastofa, Samkeppniseftirlitið og Persónuvernd að vera reiðubúin til að takast á við þessa þróun og hafa gott samstarf sín í milli.